Когато учените и практиците работят заедно

Котел с укрепнали семенни фиданки от цер в отдел 52 „В“ в Александрийска гора

Повече от 1 млн. ха от горите на България са заети от издънкови дъбови гори, като най-голяма част от тях е концентрирана в района на Североизточното държавно предприятие. Около 77 % от издънковите дъбови и церови гори са на възраст между 45 и 60 години.

С писмо на ИАГ № 42303/13.12.2015 г. на територията на ДГС – Генерал Тошево, е обособен демонстрационен учебен обект на територия, държавна собственост – Александрийска гора, намираща се в землището на с. Телериг, Добричка област. Работата в него се осъществява по проекта на Научноизследователския сектор към ЛТУ „Обосноваване на диференцирани лесовъдски системи за издънкови дъбови и церови гори, цели на управлението, начин на възобновяване и отглеждане в територията на СИДП – Шумен“. Учените от ЛТУ и експертите от ДГС – Генерал Тошево, вече седем години работят по възобновяването на издънковите дъбови гори и имат натрупан значителен опит в стопанисването им.

Държавното горско стопанство в Генерал Тошево посрещна участниците в Съвещанието по стопанисване на издънковите дъбови гори в Добруджа, което се проведе на 9 септември под ръководството на Катедра „Лесовъдство“ на Лесотехническия университет.

Присъстваха инж. Ради Иванов – директор, и Антон Дончев – зам.-директор на СИДП – Шумен, инж. Димчо Стефанов – директор на ДГС – Генерал Тошево, Росица Хорозова – главен експерт в дирекция „Търговски дружества и държавни предприятия“ на Министерството на земеделието, инж. Илиян Мутафчийски и инж. Димитър Витев – главни експерти в Изпълнителната агенция по горите, представители на държавни горски и ловни стопанства и регионални дирекции по горите.

В презентацията на Катедра „Лесовъдство“ за демонстрационния обект „Александрийска гора“ „Обособяване на диференцирани

Доц. Костов показа на участниците в съвещанието възобновените площи по използваната методика

лесовъдски системи за издънкови дъбови и церови гори – цели на управлението, начин на възобновяване и отглеждане в територията на СИДП“, представена от нейния ръководител доц. Георги Костов и гл. ас. д-р Калин Карамфилов, бяха показани трудностите при възобновяването на дъбовите гори и израстването на подраста в района, реалната картина след извеждането на крайния етап от възобновителните сечи, както и начинът, по който доайенът в проучването и практиката в дъбовите гори в Източна България – д-р инж. Йордан Петров, е постигнал правилното им възобновяване.

Целта на демонстрационния обект е да се изследва и демонстрира пред специалистите и обществеността лесовъдският ефект от експерименталното провеждане на малко познати, но включени в нормативната уредба лесовъдски системи, основани на съвременните теории за динамика на насажденията и трансформация, както и на дългосрочно-постепенни сечи с фокус върху опазване на биоразнообразието и екологичните функции, успоредно с отчитане на промените в останалите екосистемни услуги.

Обектът е на площ 2100.4 ха и в него преобладават издънковите насаждения (1572 ха), представляващи предимно церови подотдели или такива, в които видът доминира, като в състава им са представени още благун и космат дъб с различно, но малко участие. Културите заемат 431 ха, предимно от чисти насаждения от акация, гледичия, цер и сребролистна липа. Площта на масива обуславя възможността да се водят разнообразни лесовъдски дейности за подобряване на състоянието им: подпомагане на възобновяването, запазване на генетичните ресурси и на екологичните им функции, както и добив на дървесина. Предвидени са и контролни участъци без намеса или с традиционни намеси, спрямо които ще се направят конкретни изводи за ефекта на провежданите експериментални лесовъдски дейности. Като основни критерии за обособяване на групите са възстановяване и трансформиране в семенни и смесено стопанисване.

Д-р Карамфилов показа част от научните разработки по проектите, по които се е работило за стопанисване на издънковите гори и как са разграничени насажденията по отделни групи, какви индекси и статистически анализи са използвани, за да се стигне до факторите, които оказват влияние и са от най-голямо значение. Той представи определените от гл. ас. д-р Тома Тончев количествена и качествена зрелост, изчислени чрез използване на динамиките на средния обемен прираст при количествена и техническа зрелост, за да се извади точната възраст, в която трябва да се изведат нужните лесовъдски мероприятия. Бяха посочени изводите от дендрохронологичните анализи, извършени от гл. ас. д-р Николай Зафиров, за здравословното състояние на тези насаждения и установените стресови моменти, след които следват неблагоприятни явления от гледна точка на фитосанитарното им състояние.

Основната цел при стопанисването на издънковите дъбови гори трябва да бъде производството на обща строителна дървесина, а не на едра, както е сега. Издънковите дъбови насаждения нарастват на площ и не достигат целите за едра строителна дървесина, заложени в нормативната уредба на стопанисване. При групата за смесено стопанисване сортиментите като дърва за огрев и технологична дървесина са желани, тъй като те са и най-търсени в момента.

Анализите показват, че от няколко години насам се повишава както средногодишната температура, така и валежите. Този тип гори имат потенциала още известно време да се стопанисват дори при разтеглени срокове на възобновяване. В природата няма равномерен процес заради посто-

Участниците в съвещанието по маркиране на територията на ДГС – Генерал Тошево

янното влияние на динамични фактори. Семенните дъбови гори не са равномерни, хомогенни и еднакви. Правилното стопанисване на една подобна гора цели още от началото тя да бъде отглеждана по начин, който да я превърне в неравномерна.

Сред предпоставките за приложение на неравномерно-постепенната сеч в издънковите дъбови гори бяха отбелязани следните:

- Неравномерност на процесите на остаряване на отделните издънкови екземпляри и достигане на зрялост при отделните дървесни видове.
- Нееднаквост на стопанските намеси и антропогенния натиск в различни участъци от масивите.
- Търсене на качествена строителна дъбова дървесина, която някои от издънковите гори могат да осигурят.
- Налице са реални възможности за групиране и обединяване на по-малките по площ съседни издънкови дъбови насаждения.

Неравномерно-постепенната сеч, която преподавателите от Катедра „Лесовъдство“ предлагат да се използва за издънковите дъбови гори, се препоръчва за семенните дъбови и висококачествени гори. При стопанисването на тези гори са спазени някои от принципите на групово-постепенната сеч, която е равномерна – експертите избират какво и къде да се направи.

При неравномерно-постепенната сеч котлите се залагат там, където има подраст и започнало възобновяване, а ако няма, се работи на местата, където възобновяването е напреднало или могат да се създадат подходящите за него условия.

Намесите в тези насаждения могат да са различни в различните обекти и да се работи на ниво комплекс, което ще улесни работата на лесоустроителите, и да се обособят по-големи масиви, което пък ще облекчи администрирането и документацията.

Презентацията включваше и подробности за конкретни методи при провеждане на сечи, бройки дървета на единица площ, хронометраж при извеждане на видовете възобновителни сечи, икономическа оценка по метода на нетния финансов приход и други. Участниците получиха данните за изследваните отдели и изведените в тях лесовъдски мероприятия, както и тези, които предстоят.

НА ТЕРЕН

Александрийската гора ни посрещна зелена, приветлива и със значително количество подраст от дъбови фиданки – плод на вложената дългогодишната работа. В три отделни обекта бяха демонстрирани извършените мероприятия, а инж. Дони Колев, който стопанисва отделите, запозна присъстващите с информация за последните три лесоустройства и разказа за извършените дейности, етапите и периодите на работа в отделните части на насажденията. След представените данни и огледа на терен участниците в съвещанието се обединиха около следните предложения:

1. Възобновяването на издънковите церови и дъбови гори в района на Добруджа с цел превръщането им в семенни се нуждае от усилията на лесовъдите и средства за подпомагането и отглеждането им – неколкократно премахване на подлесна растителност, подрязване на подраст и ежегодни осветления на освободените площи. Тези мероприятия предстои да се увеличават. За осигуряването на средства за реализацията им е подходящ фонд „Инвестиции в горите“, който е допълван от ползването на съответните зрели издънкови насаждения.
2. Лесовъдските дейности за премахване на подлес, подрязване и отглеждане на подраст в издънковите церови и дъбови гори следва да се извършва неравномерно, последователно и без забавяне в подходящи участъци на насажденията. Не е подходящо изискването на Наредба № 8 за задължителен осемгодишен период между отделните намеси в участъци с напреднал възобновителен процес в рамките на „Натура 2000“. Освобождаване на възобновените участъци следва да се извършва не по-късно от три – четири години

Д-р инж. Йордан Петров разясни някои от тънкостите, придобити от дългогодишната му практика в дъбовите гори на Източна България

след появата на подраст с цел недопускане на неговото закърняване. Опазването и подобряването на състоянието на хабитатите на тези гори в мрежата „Натура 2000“ ще се реализира цялостно чрез успешното им превръщане в семенни и чрез прилагането на дългосрочни възобновителни сечи – основно неравномерно-постепенна и постепенно-котловинна, които гарантират постоянно горско покритие.

3. Необходимо е допълнително опресняване и подобряване на знанията на горските служители в района чрез образователни курсове на място за прилагането на подходящи системи за стопанисване на издънковите дъбови и церови гори, основани на неравномерни и дългосрочни възобновителни намеси. ИАГ и държавните предприятия по места да организират подобни курсове съвместно с представители на научната общност.

4. Предвид натрупания опит е подходящо да се запази статутът на демонстрационен учебен обект „Александрийска гора“ в ДГС – Генерал Тошево, и да се разшири ползването му за обучение и дейностите в него да се планират съгласувано с преподавателския състав от факултет „Горско стопанство“ в ЛТУ.

На състоялото се през 2016 г. национално съвещание, посветено на стопанисването на издънковите дъбови гори, Александрийската гора бе един от двата демонстрационни обекта, които обединиха учени и лесовъди в необходимостта дейностите в този тип гори да се трансформират от общовалидни в индивидуални (стопанисване по състояние на отделните насаждения или части от тях, с отчитане на микроусловията). Съобразно целите и функционалната им принадлежност издънковите гори да бъдат разпределени в групите за възстановяване, за трансформиране в семенни и за смесено издънково-семенно или семенно-издънково стопанисване, както и да бъдат разработени регионални лесовъдски системи за стопанисването им. (*бел. ред. сп. „Гора“, бр. 10/2016 г., Перспективи и насоки на стопанисването на издънковите дъбови гори*). Научноизследователското звено на Лесотехническия университет дава възможността за изследвания на терен, анализи и финансиране.

Науката и нейните открития трябва да са водещи при съставянето на методиките за работа, нормативните уредби и закони особено когато плодовете на успехите ù са показани в демонстрационни обекти и пробни площи. Във времена на динамични климатични и икономически промени лесовъдът трябва да мисли критично и функционално, да използва по-сложни лесовъдски системи, за да се адаптира към тези промени, и да преследва основната си цел – запазването и възобновяването на горите.

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ